

ČESKÁ REPUBLIKA

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát - oblastní pracoviště

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

**Základní škola T. G. Masaryka Dolní Bousov, Školní 74,
okres Mladá Boleslav**

Školní 74, 294 04 Dolní Bousov

Identifikátor školy: 600 049 141

Termín konání komplexní inspekce: 22. - 27. listopad 2001

Čj.	031 335/01-2163
Signatura	kc4cv103

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola T. G. Masaryka Dolní Bousov, Školní 74, okres Mladá Boleslav (použit nesprávný název z rozhodnutí o zařazení do sítě škol čj. 175/00) je úplnou základní školou, zálohovanou organizací. Součástí školy je školní družina. Ve školním roce 2001/2002 má 18 tříd s celkem 345 žáky, z nichž zhruba polovina dojíždí.

Zvoleným vzdělávacím programem je Základní škola čj. 16 847/96-2, z cizích jazyků jsou vyučovány anglický a německý jazyk.

Ředitel školy byl do funkce ustanoven po konkurzním řízení v roce 2000, zástupce ředitele byl jmenován v roce 1991.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk

Týdenní hodinová dotace ve všech ročnících odpovídala zvolenému učebnímu plánu, rovněž členění na jednotlivé složky (tj. jazykové vyučování včetně slohu, psaní, čtení a literární výchova, literatura) bylo v souladu s požadavky vzdělávacího programu. Učební osnovy v loňském školním roce byly porušeny - ve 34., 35. a 36. týdnu bylo v obou třídách pátého ročníku vyučováno téma *druhy číslovek - skloňování číslovek základních*, tedy učivo, které bylo nařízenými úpravami osnov v roce 1998 přesunuto do šestého ročníku. Příprava na jednotlivé hodiny byla promyšlená.

Personální zajištění výuky sledovaných hodin většinou odpovídalo požadavkům na odbornou a pedagogickou způsobilost, pouze ve dvou případech zajišťovaly výuku učitelky se středoškolským vzděláním. Jedna z nich již dokončuje vysokoškolské studium. Výuka českého jazyka patří po stránce personální mezi dobře zajištěné - na druhém stupni jsou např. všechny hodiny vyučovány jen učitelkami odborně a pedagogicky způsobilými. Jedna publikuje a její přednášková činnost pokrývá území celé republiky, druhá se v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zabývá projektovým vyučováním. Doplněním je činnost tří kroužků (českého jazyka, literárního a dramatického), určená žákům v pátém až devátém ročníku. Estetická úroveň učeben a jejich vybavení jsou na dobré úrovni. Různé didaktické pomůcky byly používány v dostatečné míře a funkčně. Využití audiovizuální techniky (magnetofon a video) bylo zaznamenáno jen v jedné hodině. S počítači se nepracovalo. Jedna hodina literární výchovy proběhla v městské knihovně. Psychohygienické zásady byly (až na jednu hodinu) dodrženy zařazováním relaxačních prvků - např. možností pohybu při hodině, častým využitím hravých forem a metod (výuka na koberci, zpěv za doprovodu kytary či klavíru apod.). V několika případech nevěnovaly učitelky pozornost správné poloze těla žáků při psaní. Rozvrh hodin je sestaven tak, že předmětu se vyučuje rovnoměrně ve čtyřech dnech v týdnu.

V oblasti organizace, forem a metod výuky převládá činnostní způsob učení, zvláště v nižších ročnících, v několika hodinách měla práce s žáky převážně frontální charakter. Efektivní skupinová práce byla úspěšně použita ve třech hodinách, práce dvojic ve dvou třídách. Vnitřní diferenciací výuky byla nejvíce patrná ve dvou hodinách, v nichž zadávané úkoly respektovaly žákovy schopnosti. Práce s žáky se specifickými poruchami učení byla méně zřetelná, přestože vyučující tyto žáky dobře znají a individuální vzdělávací programy mají zpracovány.

Učitelky se snažily motivovat především pochvalou, úvodním sdělením vzdělávacího cíle

eventuálně dalšími formami (např. bodováním). Zcela mimořádně (poslechem skladby A. Vivaldiho a videoukážkou) byla motivována hodina slohu. Motivující byla i výuka literatury v knihovně. Soutěžení žáků nemělo vždy žádoucí účinek - přílišná snaha uspět vedla ke spěchu a nepřesnostem. Klasifikace známkami nebyla až na jednu výjimku použita, v záznamech v žákovských knížkách se vyskytují klasifikační stupně, které neodpovídají platné legislativě. Závěry hodin proběhly vesměs v časové tísní, takže prostor pro závěrečné zhodnocení vyučujícími chyběl.

V komunikativních dovednostech byla zaznamenána převaha pozitiv - spontánní aktivita (převážně nižších ročníků), referáty žáků v hodinách literatury apod. Slabší se jeví písemná komunikace žáků, zvláště vyšších ročníků. Interakce učitel - žák se v hodinách slohu i při obtížných tématech dařila. Ústní projev vyučujících nebyl vždy v souladu se zásadami spisovné mluvy.

Plánování a příprava (s výjimkou porušení osnov), materiální podmínky, psychohygienické podmínky, organizace, formy a metody výuky, motivace, interakce a komunikace měly nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň. Hodnocení bylo na průměrné úrovni.

Celkově byla výuka českého jazyka velmi dobrá.

Matematika, prvouka

Hodnocení matematiky je částečně ovlivněno skutečností, že dvě z celkově čtyř učitelek matematiky na druhém stupni byly v průběhu inspekce v pracovní neschopnosti (chybějící učitelky vyučují téměř 63 % hodin matematiky na druhém stupni).

Předmětům je v učebních plánech školy jednotlivých postupných ročníků věnována hodinová dotace, která je v souladu se schválenými učebními plány. V případě možnosti přidělit matematice vyšší hodinovou dotaci (na druhém stupni) se ředitel školy drží minimálních počtů. Výuka je posilována zavedením volitelného předmětu cvičení z matematiky v devátém ročníku. Členění učiva do ročníků je stanoveno tematickými plány, které korespondují s obsahem učiva uvedeným v učebních osnovách. Na prvním stupni byly ve školním roce 2000/2001 porušeny učební osnovy ve třídě III.A probíráním učiva *kružnice o daném poloměru*, ve třídě III.B dále látkou *konstrukce trojúhelníka*, ve IV.A probranou *trojúhelníkovou nerovností*. Nízká byla vyhovovací hodnota zápisů v třídních knihách. Dokladem jsou případy, kdy v třídních knihách třetího ročníku školního roku 2000/2001 není vůbec zapsáno učivo *obvod*, ve třídě IV.A chybí látka *souměrnost*, v osmých třídách nebylo zapsáno učivo *základy statistiky* (bez úpravy tematického plánu devátých tříd školního roku 2001/2002). Učivo bylo vedeno kontinuálně, v matematice učitelé většinou průběžně dělili témata na aritmetiku a geometrii. Výjimku tvoří tematický plán pro pátý ročník, kde v závěru školního roku (měsíce duben až červen) chybí geometrické učivo. Solidní příprava vyučujících na jednotlivé hodiny zajišťovala návaznost učiva. Stanovené výukové cíle odpovídaly složení žáků ve třídách. V konkrétní přípravě na hodiny byla pečlivá příprava obsahu, tabule a pomůcek, méně již forem a metod práce a aktivních zpětných vazeb. To mělo za následek menší efektivitu využití vyučovacího času některými žáky. Rezervy byly též v přípravě a využívání didaktické techniky.

Matematiku na prvním stupni vyučuje celkem devět učitelů. Pět z nich má vysokoškolské pedagogické vzdělání, další tři v současné době studují. Na druhém stupni vyučují čtyři učitelky, všechny s vysokoškolskou přípravou. Prvouka je vyučována šesti učiteli, z nichž tři mají požadované vzdělání. Do kvality sledované výuky se výrazným způsobem absence požadované kvalifikace nepromítla, naopak, nejlépe hodnocené hodiny na prvním stupni byly zaznamenány u studující učitelky. Až na tři výjimky bylo učivo předkládáno věcně správně. Výuka probíhala většinou v kmenových třídách s běžným vybavením - školní nábytek je

různého stáří a stupně opotřebením. Na druhém stupni je zřízena specializovaná matematická učebna, její materiální vybavení odpovídá požadavkům názorné a moderní výuky (probíhá v ní výuka šestých a osmých tříd). Kmenové třídy jsou převážně vybavovány tak, aby poskytovaly dětem dostatek informací a pomůcek k probíranému učivu. Žáci měli trvale k dispozici učebnice s pracovními sešity, nástěnné a další podpůrné materiály a pomůcky (kronika školy, fotodokumentace, kartičky, stavebnice, karty s čísly a symboly, magnetická tabule, další drobný materiál). Systematické je zavedení různých druhů sešitů. Ve třech hodinách byl účelně využit radiomagnetofon, v jediné méně efektivně zpětný projektor. Počítačová technika byla dosud využívána málo, ve sledovaných hodinách vůbec. Třídy většinou prostorově vyhovují, působí příjemným estetickým dojmem. Učitelé převážně hodiny vhodně členili, často střídali činnosti. Vhodné relaxační aktivity byly zařazovány spíše v nižších ročnících.

Minimálně byla organizována vnitřní diferenciací, individualizace výuky byla realizována ojediněle, a to péčí učitele věnované jednotlivým žákům při samostatné práci třídy. Frontální organizace výuky převládala, tempo práce řídil pedagog či jeden žák u tabule. Ve vyšších ročnících byla snaha po urychlení na úkor aktivní práce žáků, pedagog příliš vedl žáky, upozorňoval na úskalí, odhaloval průběžné nedostatky i v případech vyžadujících samostatnou práci žáků. Při práci ve skupinách či ve dvojicích vypracovávali žáci téměř vždy stejná zadání. Účelné zde bylo rozdělení kompetencí ve skupině a rozvíjení smyslu pro vzájemnou kooperaci. V efektivních hodinách se vyučující snažili navozovat aktivní přístup dětí k výuce, ve většině hodin byl dán dostatečný prostor pro ověřování a pochopení učiva a jeho procvičení a utvrzení. Tyto hodiny se také vyznačovaly vysokým podílem samostatné práce žáků, méně aktivní byly většinou zpětné vazby (pouhé sdělení správného výsledku jedním žákem nebo učitelem). Naopak ve zhruba třetině hodin byla zaznamenána práce bez porozumění či bez soustředění (málo účinná práce s chybou). Ojediněle nebyly pokyny formulovány jasně, případně opětovně vysvětleny. V části hodin bylo opomenuto (či z časových důvodů neuskutečněno) shrnutí poznatků či zhodnocení výkonu jednotlivců.

Ve sledované výuce byla vždy zařazena vstupní motivace, která spočívala především v seznámení žáků s cílem hodiny, respektive s probíraným učivem, výuka navazovala na předcházející látku. Ojediněle bylo využito formy překvapení nebo slíbené odměny. Během výuky byli žáci motivováni pochvalou, mezipředmětovými informacemi, vhodným využitím techniky, oceněním aktivity tzv. pomocnými body či zajímavým tématem. V části hodin byla oceňována i snaha žáků a dosažení jejich pokroku. Učitelé průběžně děti hodnotili, klasifikace se objevovala v menší míře. Hodnocení žáky motivovalo, bylo pozitivní a spravedlivé.

Pravidla jednání byla všem žákům známa a převážnou většinou byly zásady slušného chování respektovány. V ojedinělých případech byla výuka negativně poznamenána menší nekázní žáků. Atmosféra většiny hodin byla vstřícná a pracovní. Zhruba v polovině hodin nebyli žáci dostatečně podněcováni k samostatnému mluvnímu projevu, učitelé v těchto hodinách tolerovali jednoslovné odpovědi. Vystupování učitelů bylo vesměs vstřícné, respektovali individualitu žáků, vzájemná komunikace byla přirozená. Negativem bylo občasné používání nespisovného jazyka učiteli i žáky.

Celkově mělo dlouhodobé plánování průměrnou úroveň, bezprostřední příprava na výuku měla nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň. Materiální zabezpečení výuky je velmi dobré, dílčí negativa spočívala v efektivním využití didaktické a počítačové techniky (částečně je to dáno objektivními důvody - nedávno byla doplněna technika, v současné době je pořizováno vhodné softwarové vybavení). Psychohygienické podmínky výuky jsou velmi dobré na prvním stupni, průměrné na druhém. Organizace, použité formy a metody práce ve sledované výuce předmětů vykazovaly pozitivní s negativy téměř v rovnováze.

Motivace a hodnocení žáků ve vyučovacím procesu měly výraznou převahu pozitiv. Interakce byla velmi dobrá, komunikace s negativy a pozitivy téměř v rovnováze.

Výuka sledovaných předmětů měla celkově průměrnou úroveň.

Blok humanitních předmětů (dějepis, seminář společenských věd, vlastivěda, občanská výchova)

Týdenní hodinová dotace všech předmětů odpovídá zvolenému vzdělávacímu programu. Kontinuitu výuky zabezpečují jednotliví učitelé zpracováním časově tematických plánů. Chronologizace a strukturalizace učiva je v souladu s doporučením učebních dokumentů. V dlouhodobém plánování si učitelé dějepisu v devátém ročníku nenechávají dostatečnou časovou rezervu na probrání závěrečné kapitoly *Svět a Československo po druhé světové válce*. Kontrolou zápisů v třídních knihách loňského školního roku byl v tomto směru zaznamenán výrazný nedostatek (výše zmíněné kapitole byly věnovány čtyři hodiny). Členění učiva vlastivědy ve čtvrtém a pátém ročníku je funkční a promyšlené. Příprava na jednotlivé hodiny měla odlišnou úroveň - správnou vzhledem k odbornosti a věcnosti, zhruba v polovině sledovaných hodin však méně promyšlenou z hlediska užitých metod a forem práce a také připravených pomůcek.

Personálně je výuka předmětů zajištěna učiteli s odbornou a pedagogickou způsobilostí či pouze s pedagogickou způsobilostí (polovina hodin občanské výchovy). Materiální zabezpečení výuky je na velmi dobré úrovni - atlasy, mapy, obrazový materiál, informativní literatura, odkazy na materiály získané z internetu. Vyučování probíhalo v podnětném a estetickém prostředí, pozitivem bylo např. účelné využívání nástěnek při opakování učiva či výkladu. Ve sledovaných hodinách nebyla využita audiovizuální technika. Psychohygienické zásady byly dodržovány v některých sledovaných hodinách spíše sporadicky, převládala jednotvárná práce, přímé relaxační chvílky či soutěže nebo herní prvky nebyly zařazovány.

Z hlediska organizace, metod a forem práce měly sledované hodiny velmi rozdílnou úroveň. V jedné polovině bylo vyučování alespoň v dílčích částech hodin efektivní, převládal činnostní a kooperativní styl práce, žáci spolupracovali a vyučujícím se zdařilo vzbudit o předmět výrazný zájem. V jediné hodině byly zařazeny moderní metody práce (vliv dalšího vzdělávání), v jiné zkušeně vedený řízený rozhovor vedl žáky k řešení problémových otázek. V ostatních hodinách převládal rutinní přístup učitele, frontální styl práce, jen v dílčích částech hodin byl žákům zadán samostatný úkol či zajímavá práce. V dějepisném semináři měla probíraná témata vysokou společenskou a morální náplň, avšak efektivitu snížilo převažující, monotónní působení učitele. Výrazným nedostatkem byla absence metodického vedení nezkušených učitelů. Téměř ve všech hodinách byly funkčně využívány regionální poznatky.

Seznámení s programem bylo nejčastější motivací v úvodu hodiny. Motivace k jednotlivým úkolům byla zaznamenána jen v některých hodinách, zcela mimořádně a účinně byli motivováni žáci ve dvou sledovaných hodinách. Učitelé žáky poměrně často hodnotili slovně, pracovali s pochvalou i pokáráním. Při klasifikování nebyla žákům známka zdůvodňována, nebyl zhodnocen jejich mluvní projev, zkoušení ani přihlížející žáci také nebyli dostatečně motivováni k lepšímu výkonu.

Komunikace v hodinách byla přátelská, žáci respektovali dohodnutá pravidla jednání a chování, pracovali v klidné pozitivní atmosféře. Mluvní projevy žáků nebyly většinou na dobré úrovni, také někteří učitelé užívali nespisovnou češtinu. Rozvoj komunikativních dovedností žáků nebyl cílený a nebyl učiteli důsledně vyžadován. V závěru hodiny obvykle sám vyučující shrnul učivo, zhodnotil, někdy formálně pochválil práci žáků.

Úroveň sledované výuky se pohybovala ve škále podprůměrných, průměrných, velmi dobrých a vynikajících hodin. Efektivní hodiny (přibližně polovina) byly pozitivně ovlivněny jednak zkušenostmi, jednak uplatněním poznatků a dovedností z dalšího vzdělávání učitelů. V těchto hodinách převažoval činnostní a kooperativní způsob výuky. Zhruba v polovině sledovaných hodin převažovala rutinní či jednotvárná výuka. Personální a materiální podmínky jsou celkově velmi dobré, citelně slabá místa byla zaznamenána v dlouhodobém plánování výuky. Ostatní oblasti (psychohygienu, organizování a metody a formy práce, motivace a hodnocení, komunikace) byly hodnoceny jako průměrné.

Celkově byla výuka v bloku předmětů dějepis, seminář společenských věd, vlastivěda a občanská výchova průměrná.

Cizí jazyky

Zájem o anglický a německý jazyk je rovnoměrně rozdělen. Časová dotace odpovídá vzdělávacímu programu, rovněž obsah učiva ve sledovaných hodinách byl v souladu s osnovami a časově tematickými plány. Kontinuitu výuky zabezpečují především vzájemné konzultace všech tří vyučujících, jejich plány a jednotné řady učebnic. Žáci druhého a třetího ročníku mají možnost navštěvovat kroužek anglického jazyka.

Výuku zajišťují tři učitelky, z nichž ani jedna nesplňuje požadavek odborné způsobilosti, jedna navíc ani požadavek pedagogické způsobilosti. Kvalitou výuky a pečlivou přípravou však tento handicap částečně nahrazují. Jazykovou úroveň si zvyšují různými kurzy či studiem, jedna z nich složila státní všeobecnou jazykovou zkoušku. Odborné pracovníky pro výuku cizích jazyků neexistují, z výzdoby a vybavení (mapy, nástěnky apod.) však vyplývá zaměření tří učeben k výuce cizích jazyků. Část výuky probíhala v málo vhodném prostředí školní dílny. Z audiovizuální techniky byl ve třech hodinách (z celkových sedmi) použit magnetofon, jinak se pracovalo převážně s běžnými pomůckami. Slovníky byly částečně využity ve dvou hodinách, práce s cizojazyčnými časopisy nebyla ve sledovaných hodinách zaznamenána, rovněž tak výuka s využitím počítačů. Rozvrh hodin zcela neodpovídá psychohygienickým požadavkům - oba jazyky jsou sice rovnoměrně rozděleny v týdenním rozvrhu, polovina hodin se však vyučuje ve čtvrtých či pozdějších hodinách. Relaxační činnost se vyskytovala téměř ve všech hodinách.

Hodiny byly připravené. Promyšlené střídání metod a forem práce vedlo k pestrosti vyučovacích jednotek. Nejzdařilejší v tomto směru byly hodiny, které vycházely především ze samostatné konverzace žáků. Mnohé zajímavé nápady vyplývající z obsahu učiva ale nebyly realizovány - např. mezipředmětové vztahy. Vhodně využitá tematika *Evropská unie, vlajky členských zemí, města* nebyla vztažena k učivu zeměpisu. Skupinové vyučování bylo organizováno ve dvou hodinách. Rozdílná úroveň žáků se málo projevila v individuálních přístupech, zapomíná se na talentované žáky a vnitřní diferenciaci.

Učitelky se snažily motivovat především častou pochvalou. Slovní hodnocení převládalo, klasifikace známkou se objevila v jedné hodině. V hodinách nechyběla vstupní motivace - žákům byly zřetelně sděleny cíle a záměry, zejména v anglickém jazyce. Jen v některých hodinách bylo provedeno závěrečné stručné zhodnocení práce. Časová tíseň na konci hodiny, především v anglickém jazyce, to neumožňovala. O kontakt se zahraniční školou či jazykové zaměřené zájezdy do zahraničí se škola zatím neúspěšně pokouší.

Komunikativní dovednosti žáků, zejména v anglickém jazyce, měly pouze průměrnou úroveň. Vyšší kvalitu měly v německém jazyce, zvláště při uplatnění aktivizujících metod a motivující tematiky.

Dvě sledované oblasti (plánování a příprava a psychohygienické podmínky) měly velmi

dobrou úroveň. Materiální podmínky; organizace, formy a metody; motivace a hodnocení; komunikace a interakce byly průměrné.

Výuka cizích jazyků měla celkově průměrnou úroveň.

Fyzika

Ředitel školy přidělil předmětu v součtu od šestého do devátého ročníku šest hodin, čímž naplnil minimální počet požadovaný vzdělávacím programem. Členění učiva do jednotlivých ročníků je dáno dohodou dvou vyučujících a tematickými plány. Malá je časová souvislost výuky podobné tematiky mezi fyzikou a matematikou v ročnících, kde výuka obsahově souvisí. Oproti ředitelem školy předloženým časově tematickým plánům byla v době inspekce výuka v devátém ročníku zhruba o osm týdnů opožděna (přesunem neprobraného učiva z osmého ročníku) bez příslušné operativní úpravy tohoto plánu. Příprava jednotlivých hodin byla pečlivá v promyšlení obsahu a přípravě pomůcek. Rezervy spočívaly v plánování aktivnějších metod a zpětných vazeb.

Přestože fyziku vyučují dva učitelé s vysokoškolským vzděláním, s odbornou způsobilostí pro jiné předměty, výuka probíhá na dobré odborné úrovni. S výjimkou výuky v šestých třídách se vyučuje ve specializované učebně (fyzika – chemie), která vybavením a umístěním kabinetu dobře odpovídá charakteru předmětu. Organizačním nedostatkem je skutečnost, že ani v případech, kdy je v této učebně vyučován dějepis, není sem umístěna s fyzikou třída VI.A. Pracovna byla kdysi vybavena i rozvody elektřiny do lavic, které jsou v současnosti nefunkční. Vybavení kabinetu je na standardní úrovni. Poměrně statické pojetí výuky ovlivnilo psychohygienu práce.

Přes charakter předmětu (požadavek aktivního získávání poznatků na základě pozorování přírodních jevů a procesů, vyvozování, tvorby a obhajoby hypotéz apod.) měla sledovaná výuka spíše transmisivní charakter, slovní aktivity učitele dominovaly. Žáci sice vyvozovali závěry a zobecnění, jedině však pod přímým vedením a s korekcí pedagoga. Většina pozorování a pokusů byla demonstrační. Tyto přístupy také dokládá skutečnost, že učiteli nejsou organizovány doporučené laboratorní práce, kde by se více uplatnily metody a postupy heuristické výuky. Výuka byla vesměs velmi názorná, žáci byli vyzýváni k případným dotazům, neznalost nebyla chápána jako negativní jev. Efektivita výuky byla v jednotlivých fázích výuky rozdílná. Většinou v úvodu hodin při zkoušení jednoho žáka byla na nízké úrovni, v průběhu byla zvyšována zadáváním úloh s problémovým charakterem, využitím kalkulátorů apod. Při poměrně pasivním opisování poznámek zapisovaných učitelem na tabuli opět klesala.

Úzká vazba na vlastní zkušenosti žáků a spojení s praxí byly nejběžněji používanými motivačními činiteli. Méně uplatňovány (ve sledované výuce vůbec) jsou aktivní metody typu žákovských předem připravených referátů, prezentace výsledků dlouhodobějších pozorování, projektových úkolů apod. Motivační charakter má většinou atmosféra práce, popřípadě názornost výuky. V hodnocení převládá pozitivní přístup, negativem je používání klasifikačních stupňů s mínusy. Účinnost zpětných vazeb je ovlivňována jejich organizací (většinou sdělení správného výsledku či řešení), v případech jednohodinové týdenní dotace předmětu v šestých a sedmých třídách je zpětná vazba časově vzdálená.

V úrovni komunikace a interakce byly poměrně značné odlišnosti v závislosti na druhu hodiny (výkladová, opakovací apod.) a přístupu vyučujícího. Žáci přijímali výzvy k bezprostředním reakcím, k vyjadřování svými slovy. V některých okamžicích byla tato vyjádření pod hranicí vyžadované odborné terminologie. Také ve fyzice byla užívána a tolerována nespisovná mluvená čeština.

V plánování a přípravě výuky byly celkově jen drobné a formální nedostatky. Podmínky (personální, prostorové, materiální, psychohygienické) byly průměrné. V organizaci, metodách a formách výuky, dále v motivaci a hodnocení i interakci a komunikaci byla rovněž negativa a pozitiva téměř v rovnováze.

Výuka fyziky měla průměrnou úroveň.

Blok předmětů přírodopis, přírodověda, chemie

Všem sledovaným předmětům je věnována časová dotace odpovídající schválenému učebnímu plánu. Bezprostřední příprava na vyučování je na dobré úrovni. Předložené časově tematické plány učiva korespondují, vyjma předmětu přírodověda (4. a 5. ročník), s učebními osnovami zvoleného vzdělávacího programu. Jednotliví učitelé v nich většinou zachovávají systematické členění a rozvržení okruhů učiva. Kontrolou třídních knih školního roku 2000/2001 bylo v obou ročnících přírodovědy zjištěno porušení osnov nezačleněním témat *Výchovy ke zdraví*. V předmětu přírodopis není pamatováno na laboratorní práce, tyto nejsou prováděny.

Pouze jedna učitelka nespĺňuje kvalifikační předpoklady. Kvalita výuky tím však nebyla snížena. Vybavení odborných učeben přírodopisu, chemie i kmenových učeben prvního stupně má standardní úroveň. Kabinety obou předmětů se výrazně liší svou funkčností, upraveností i dostupností. Přírodopisný kabinet, bez určeného správce, je neupraveným skladištěm. Ve většině navštívených hodin použili učitelé klasické učební pomůcky. Žáci nejčastěji pracovali s učebnicí a nástěnnými obrazy, mapami či tabulkami. Nezbytnou (a nezřídka hlavní) pomůckou vyučujících zůstává tabule. Efektivním způsobem byla využita sada molekulárních modelů. Účelnost použité videosekvence k výkladu učiva negativně ovlivnily předcházející ukázky (narušení kontinuity výuky). Čistotou, upraveností a na prvním stupni i výzdobou vlastními pracemi žáků skýtají učebny podnětné prostředí. Ne vždy však byly respektovány psychohygienické potřeby žáků (sporadické zařazování relaxačních chvil, neúměrně dlouhé zápisy aj.).

Všech osm hospitovaných hodin se vyznačovalo jednotnou osnovou (úvodní frontálním způsobem provedené zopakování předchozího učiva, výklad nové látky, zápis). Až na výjimky byla žákům sdělena náplň práce, výukové cíle však jednoznačně formulovány nebyly. Zřetelné rozdíly mezi učiteli existují v názornosti a přiměřenosti předkládaného učiva stejně jako v důrazu na střídání činností a pestrost výuky. Aktivní skupinové učení s použitím názorných pomůcek (např. v hodině chemie) kontrastovalo s monotónností, stereotypem a zcela nevhodným časovým rozvržením hodiny (dvě hodiny: přírodopis a přírodověda). Využití mezipředmětových vztahů zaznamenala inspekce ve dvou případech.

Někteří učitelé žáky soustavně motivují a usilují o jejich rovnoměrné zapojení do výuky a vytížení. Efektivně využívají úvodu hodiny k získání zájmu o předmět, ten pak v jejím průběhu udržují např. návazností a názorností učiva, demonstračními metodami či vhodně zvolenou instruktáží. Demotivujícími metodickými nedostatky (ve dvou hodinách) byly chaotický výklad a bezmála půlhodinový zápis do sešitu. Rezervy byly zaznamenány ve využití a frekvenci pochval i v závěrečném zhodnocení práce žáků. Klasifikaci použili učitelé třikrát. Četnost známek v žákovských knížkách je dostatečná.

Kvalita spolupráce mezi učiteli a žáky se ve sledovaných hodinách lišila a do značné míry se odvíjela od přístupu a náročnosti ze strany učitelů. Vyučující poskytují prostor k prezentaci myšlenek, názorů i otázek, nezřídka se však spokojují s jednoslovnými odpověďmi žáků a pouze ojediněle vyžadují souvislejší projev.

V plánování byla citelně slabá místa (porušení osnov, nezařazení laboratorních prací). V materiálních a psychohygienických podmínkách; v organizaci, formách a metodách

výuky i v motivaci a hodnocení či interakci a komunikaci byla negativa a pozitiva téměř v rovnováze. Personální podmínky jsou velmi dobré.

Úroveň výuky v bloku předmětů přírodopis, přírodověda a chemie byla průměrná.

Hudební výchova

Časová dotace předmětu je v souladu se schváleným učebním plánem školy. Vypracované tematické plány odpovídají učebním osnovám příslušného vzdělávacího programu. Většinou obsahují i rámcové měsíční rozvržení okruhů učiva. Aktuální příprava na výuku je na velmi dobré úrovni.

Hospitováno bylo v šesti hodinách. Tři z pěti vyučujících mají k výuce předmětu odbornou a pedagogickou způsobilost, dvě učitelky jsou nekvalifikované. Na celkovou kvalitu výuky nemá tato skutečnost negativní dopad. Jelikož odborná pracovní hudební výchovy na škole není zřízena, uskutečňuje se výuka předmětu převážně v kmenových učebnách. Každý z vyučujících používá při nácviu nové nebo opakování již nacvičené písně nástrojový doprovod (piano, housle či keyboard Casio). V různém rozsahu pracovali i s dalšími pomůckami (poslechové skladby, nakopírované texty písní, notová osnova, obrazový materiál, videoukázka, referáty, žákovské magnetické klávesnice aj.). Nedostatkem v materiálním vybavení je absence orffovských melodických a rytmických nástrojů. Registrován byl, např. ve třetím ročníku, i nižší počet učebnic. Ve sledovaných hodinách vyučující, až na jednu výjimku, respektovali a dodržovali psychohygienické zásady. Společným uplatňovaným rysem výuky předmětu bylo jeho relaxační zaměření.

Návaznost učiva učitelé zajišťovali především zopakováním dříve nacvičených písní a předchozího učiva, opětovným poslechem skladby s doplněním nových údajů či pokračováním v nácviu nové písně. Velký důraz je kladen na přiblížení rozličných forem hudby a na její vnímání a prožívání, tím spíše škole chybí orffovské sady. Samozřejmostí je činnostní vyučování se střídáním forem práce (sborový či sólový zpěv s doprovodem nebo á cappella, práce s notovou osnovou a hudebními značkami, dramatizace písňových textů, poslechové skladby aj.). Zvolené metodické postupy se, vyjma jednoho případu, kde učitelka nepřizpůsobila nácviu nových písní schopnostem žáků, vyznačovaly efektivností a svou rozmanitostí zajišťovaly stálý zájem a aktivitu žáků. Rezervy zůstávají v rytmizaci písní, ve hře „na tělo“, v zařazování hudebně-pohybových aktivit a v důkladné dechové a hlasové přípravě ke zpěvu.

V úvodu hodiny vyučující žáky vhodným způsobem motivovali - např. sdělením náplně práce, prostřednictvím referátu nebo využitím regionálních prvků. V jejím průběhu pak často a opakovaně žáky chválili. Motivujícím prvkem výuky je bezesporu i vhodný výběr písní a hudebních ukázek. Netradiční prezentací nového učiva použitím audiovizuální techniky žáky příkladným způsobem stimulovala učitelka v šestém a osmém ročníku. Klasifikace byla používána, v jednom případě bez stručného zdůvodnění. Ne vždy bylo pamatováno na závěrečné zhodnocení či sebehodnocení práce žáků.

Vzájemný kontakt vyučujících s žáky se vyznačoval bezprostředností, vstřícností a oboustranným respektováním. Komunikativní dovednosti učitelů jsou na úrovni a jejich základem je kultivovaný projev s nenásilným zapojením výchovných aspektů výuky. Bez větších problémů získali žáky ke spolupráci poskytováním dostatečného prostoru pro vyjádření vlastních myšlenek a názorů a tyto uznávali. Zcela nenásilně tak u žáků rozvíjeli komunikativní dovednosti a vnímáním hudby a jejím prožíváním i receptivní schopnosti.

Ze sledovaných oblastí vzdělávání měly personální a materiální podmínky výuky průměrnou úroveň. Všechny ostatní, tj. plánování a příprava výuky, psychohygienické

podmínky, organizace, formy a metody výuky, motivace a hodnocení i interakce a komunikace byly velmi dobré.

Výuka hudební výchovy měla nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň.

Praktické činnosti, výtvarná výchova

Předmět praktické činnosti byl hodnocen v souvislosti se skutečností, že dvě vyučující tohoto předmětu na druhém stupni (jeho součástí: *práce s technickými materiály* a *práce s počítačem*) nebyly v době inspekce z důvodu pracovní neschopnosti přítomny ve škole. Tyto oblasti proto sledovány nebyly.

Týdenní časová dotace jednotlivých předmětů odpovídá přijatému vzdělávacímu programu. Předmět praktické činnosti je na druhém stupni podle podmínek školy (prostorových, materiálních a personálních) dělen na součásti: *práce s technickými materiály* - pro 6. a 7. ročník, *pěstitelství* - pro 7., 8. a 9. ročník, *příprava pokrmů* - pro 6. ročník, *provoz a údržba domácnosti* - 8. ročník a *práce s počítačem* - pro 9. ročník. Časově tematické plány učiva jsou vypracovány v souladu s učebními osnovami, pro předmět praktické činnosti v první až páté třídě postihují všechny doporučené tematické celky, s dílčí integrací obsahu učiva výtvarné výchovy. Témata prací a výtvarné techniky předmětu výtvarná výchova jsou vybírány v závislosti na podmínkách výuky, jsou zastoupeny výtvarné práce realizované obvyklými materiály i výtvarné experimenty s různými žákům dostupnými materiály. Výuka je směřována na činnosti, kterými se rozvíjejí manuální schopnosti žáků a zdokonalují jejich základní dovednosti. Sledované hodiny byly, až na dvě výjimky, velmi dobře připravené, s promyšleným časovým i metodickým postupem. V plánování a přípravě sledované hodiny pěstitelství se projevila skutečnost, že vyučující nemá dostatek zkušeností, aby výuku koncipovala jako praktické činnosti (prakticky provedené řezy ovocných stromů, nácvik roubování apod.). Také v úrovni metodického vedení a vnitřním informačním systému byly v tomto případě rezervy (např. žáci sedmého ročníku neměli k dispozici učební texty, které škola v dostatečné míře a škále vlastní - kabinet přírodopisu). Škola nabízí žákům možnost zapojení do zájmového útvaru, který doplňuje oba sledované předměty. Dvě skupiny žáků prvního až devátého ročníku navštěvují po dvou hodinách v týdnu keramický kroužek.

Míra výuky vedené učitelem s odbornou a pedagogickou způsobilostí ve sledovaných předmětech odpovídá na prvním stupni zhruba celkovému podílu, který činí 62 %. Všechny hodiny na prvním stupni byly odučeny v běžných učebnách, většinou s příjemným a podnětným prostředím vyzdobeným výrobky a výtvarnými pracemi žáků. Zdařilé práce dětí jsou prezentovány i v ostatních prostorách školy. Výuka pěstitelství a přípravy pokrmů probíhala v prostorách školní kuchyňky. Tento velkoryse vybavený prostor (čtyři vybavené kuchyňské linky, čtyři sporáky apod.) je nadstandardním prostředím pro součásti *příprava pokrmů* a *vedení a provoz domácnosti*, ale téměř bez pomůcek pro *pěstitelství* (chybí názorné pomůcky, didaktická technika, tabule...). Vyučující využívají své vlastní materiály, časopisy, přírodniny, materiál donesený dětmi ap. V rozporu se skutečností, že ve třech třídách druhého stupně je vyučován předmět pěstitelství (ve sledované hodině teoreticky téma ovocnictví) byl neutěšený stav školního pozemku (neprořezané ovocné stromy, spadaná jablka apod). Přínosem je naopak zřízení a využívání keramické dílny pro rozvoj kreativity žáků. Při všech hodinách používaly děti pracovní oděv a ochranu lavic před případným poškozením. Vzhledem k tomu, že je výuka praktických činností na prvním stupni organizována v jednohodinových dotacích, bylo tempo výuky v některých hodinách uspěchané, bez možnosti zařazení relaxačních prvků. Ve všech vyučovacích jednotkách bylo dbáno na dodržování bezpečnosti při práci a na hygienu.

V hospitovaných hodinách byla výuka převážně účelně řízena, zcela ojediněle nebyly organizační pokyny jasné a srozumitelné. Činnosti odpovídaly možnostem žáků, ve dvou případech (praktické činnosti) vedla pečlivá teoretická příprava k převažujícímu předávání informací nad jejich aktivním získáváním. Učitelé si ověřovali, zda žáci úkolu porozuměli, většinou efektivně byl využit vyučovací čas. Při výtvarné výchově vyučující vhodně a nenásilně usměrňovali v průběhu práci jednotlivých žáků od počáteční představy až po její realizaci, ponechali jim dosti širokou možnost vyjádření vlastního pojetí a řešení výtvarného zadání. Zvolené činnosti byly v některých hodinách zadávány tak, aby výtvarná řešení umožňovala individuální postupy a originalitu. Pracovní návyky žáků byly na dobré úrovni.

Žáci mají možnost rozvíjet tvořivé dovednosti, jsou podněcováni k vlastnímu samostatnému výrazu. Motivačními prvky jsou pochvala, průběžná stimulace, inspirativní předkládání zajímavých žakovských prací a výrobků, méně často forma kolektivního hodnocení. Někteří učitelé vhodně pracují s pomocným dílčím hodnocením. Občas, vzhledem k časové tísní, nebylo věnováno závěrečnému hodnocení dostatek času.

V hodinách byla vytvořena většinou příznivá pracovní atmosféra, výsledné práce žáků splňovaly požadavky učitelů stanovené na začátku hodin.

Plánování a příprava výuky předmětů výtvarná výchova a praktické činnosti byly celkově velmi dobré. Celkové personální a materiální podmínky vykazují zhruba pozitiva s negativy v rovnováze, psychohygienické podmínky byly velmi dobré. Celkové hodnocení podmínek - průměrné. Hodnotící škála v oblasti organizace, forem a metod zahrnuje všechny stupně od vynikající po pouze vyhovující, celkově průměrná úroveň. Motivace a hodnocení spolu s interakcí a komunikací byly velmi dobré.

Na základě hodnocení provedeného v jednotlivých ukazatelích mělo vzdělávání sledovaných předmětů průměrnou úroveň.

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání ve sledované oblasti

Průběh vzdělávání byl inspekcí sledován v osmi předmětech (nebo skupinách předmětů). Dílčí hodnocení jednotlivých sledovaných kritérií (plánování a příprava výuky; podmínky – personální, materiální, psychohygienické; organizace, metody a formy výuky; motivace a hodnocení; interakce a komunikace) byla ve škále velmi dobrý (četnost hodnocení 17), průměrný (21) a pouze vyhovující (2).

Celkově měla výuka průměrnou úroveň.

HODNOCENÍ PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ

Plánování

Obecně zpracovaná *Koncepce rozvoje Základní školy Dolní Bousov*, kterou připravil ředitel školy pro konkurzní řízení v roce 2000, byla blíže specifikována v materiálu *Koncepční záměry rozvoje školy* členěné do pěti kapitol. Dlouhodobá koncepce tak zahrnuje všechny oblasti práce školy. Na dobré úrovni je spolupráce školy se zřizovatelem. Poměrně široký je výčet nejbližších investičních záměrů, v této části jsou plány na pokraji reálných možností. Koncepce školy je deklarována jako otevřený dokument, u většiny cílů jsou stanoveny i prostředky k jejich uskutečnění. Nedostatkem je absence časového vymezení, doby platnosti a tím i vyhodnotitelnosti jednotlivých etap a stupeň dosažení postupných cílů. V několika oblastech

již byly uskutečněny výrazné změny: stavební úpravy v budově školy, přemístění několika pracovišť, doplnění počítačové techniky v počtu, kvalitě a ve vytvoření počítačové sítě, připojení na internet, rozšíření zájmových aktivit. Snaha realizovat další moderní prvky ve výchovně vzdělávacím procesu (integrované projektové vyučování, diferencovaná výuka, rozvoj funkční gramotnosti apod.) souvisí s postupnou proměnou podmínek školy (materiálních, personálních a systémových). Tyto změny mají tak dlouhodobější zacílení.

Prozatím nebyl zpracován ucelený materiál charakterizující silné a slabé stránky školy zejména v oblasti vzdělávání, nebyl vedením školy proveden výzkum formou ankety mezi rodiči či žáky. Malý důraz je v koncepci kladen na širší možnosti využití počítačové techniky již žáky prvního stupně (tento požadavek je vznášen rovněž rodičovskou veřejností) a dále na realizaci opatření kompenzujících porušování psychohygienických zásad - krácení přestávek a vyučovacích hodin (v tomto smyslu koncepční materiály nereagují na žádoucí potřebu úprav dopravní obslužnosti).

Ředitel školy zpracoval či zadal zpracování dalších dílčích plánů (roční plán práce, plán výchovného poradce, školní družiny, plán kontrolní činnosti včetně plánu hospitací v tomto školním roce, časově tematické plány předmětů, a další). Tyto dokumenty jsou na různé úrovni, některé jsou neúplné (např. plán kontrolní činnosti, tematické plány přírodovědy), jiné vykazují znaky formálnosti.

V plánování hodinové dotace jednotlivým předmětům navázalo nové vedení školy na systém zavedený předchozím ředitelem. Učitelé druhého stupně tak mají možnost připravit si s dostatečným předstihem rozložení učební látky v šestém až devátém ročníku. Pro integrované žáky jsou zpracovávány individuální vzdělávací plány v součinnosti se zákonnými zástupci.

Koncepce je stanovena, pokrývá všechny oblasti práce školy. Pro většinu cílů byly stanoveny prováděcí strategie, chybí bližší časové vymezení. Záměry byly projednány se zřizovatelem, nebyly projednány s rodičovskou organizací, neformální bylo seznámení pedagogického sboru s obsahem dokumentů. V úrovni jednotlivých koncepčních a plánovacích materiálů byla pozitiva a negativa téměř v rovnováze. Plánování bylo celkově průměrné.

Organizování

Vedení školy tvoří pouze ředitel a jeho zástupce, ředitel školy je ve funkci od roku 2000, zástupce pracuje ve funkci již deset let. Rozdělení úkolů v řídicí a organizační činnosti je dáno pouze ústní dohodou, řídí se místními zvyklostmi a operativním přístupem. Formálně kompetence rozděleny nejsou. Podobné principy jsou uplatněny v celé organizační struktuře. Náplně práce jednotlivých pracovníků školy nejsou dány v písemné podobě, což se nepříznivě odrazilo v několika oblastech (v přidělení vedení kabinetních sbírek, v práci se začínajícími učiteli, v neustanovení vedoucí vychovatelky školní družiny a dalších). V důsledku sporadického delegování kompetencí dochází k vysokému zatížení ředitele školy operativními úkoly. Počítačová technika je v řídicí práci využívána (dva počítače, tři tiskárny v ředitelně školy), chybí však zatím vhodné programové vybavení pro efektivnější využití (tvorba rozvrhu, tisk vysvědčení, analytické výstupy výsledků vzdělávání, inventarizace majetku apod.).

Škola podle rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 175/00 používá nesprávný název (ten obsahuje ulici a čp.). Název školy na používaném úředním razítku neodpovídá školské legislativě (chybí okres). Také na úředních dokumentech je používán nesprávný název (sídlo školy v šestém pádu).

Je vedena veškerá povinná dokumentace školy, v její úrovni však byla citelně slabá místa (úplnost, vypovídací hodnota, správnost, neúředně prováděné opravy). Organizovány jsou

předepsané aktivity (kurz plavání, lyžařský kurz), ale i další (škola v přírodě, zajištění možnosti nákupu nápojů, kulturní a sportovní akce).

Výroční zpráva školy - Školní rok 2000 - 2001 byla zpracována v intencích školských předpisů, uvádí však řadu osobních údajů. Ze záznamů z jednání pedagogické rady vyplývá, že nebyla projednána na poradě pracovníků školy.

Z koncepčních záměrů se již některé podařilo realizovat. Přestože školní jídelna není součástí školy, byla její celková rekonstrukce značným organizačním zatížením. Kvalitativní posun je v práci s počítačovou technikou - připojení a systémové využití internetu žáky. Další aktivity byly nastartovány (postupné inovace materiálních podmínek, podpora dalšího vzdělávání pedagogů, snahy v prezentaci školy na veřejnosti). V několika případech byla však zřejmá neznalost a rutinní pokračování v zavedených postupech. Tato skutečnost spolu s malou systematičností ve vedení dokumentace byla nejčastěji příčinou několikanásobného porušení školské i obecně platné legislativy. V realizaci učebního plánu docházelo ve školních letech 2000/2001 a 2001/2002 k porušení odpadáním výuky (odpolední výuka před ředitelem vyhlášenými volnými dny, výuka některých předmětů v případech nepřítomnosti učitele - nemoc, školní akce). Dojíždějící žáci jsou v posledních hodinách odpolední výuky uvolňováni před ukončením hodiny z důvodu spěchu na dopravní prostředek.

Organizaci chodu školy upravuje *provozní řád* ze dne 1. října 2001 (v několika místech nepřesný) a *časový rozvrh vyučovacích hodin a přestávek* (bez data a čj.). *Řád Základní školy T. G. Masaryka Dolní Bousov* byl zpracován ke dni 1. listopadu 2001, zápis z jednání pedagogické rady z 5. listopadu 2001 dokládá pouhé připomínkování tohoto řádu, nikoli souhlas pedagogické rady. Řád školy neobsahuje povinnosti pracovníků školy. Pro úpravu délky přestávek i vyučovacích hodin byla škole povolena výjimka MŠMT ČR. Špatně je vyřešena přístupnost veřejnosti do školy, vstup je možný pouze v době přestávek. Odemykání hlavního vchodu během přestávek žákovskou službou není vhodné, technické zařízení (zvonek s komunikačním systémem) bylo v průběhu inspekce mimo provoz.

Ředitel školy vydává podložená rozhodnutí o odkladech školní docházky. Žáci prvního ročníku byli vybaveni učebními potřebami v hodnotě 200,- Kč. Ředitel školy dosud řešil dvě stížnosti rodičů. Problematika šikany není školou podceňována, bylo řešeno pět případů - ve spolupráci třídních učitelů, zákonných zástupců i policie.

Zatímco revize tělocvičného náradí, revize plynových zařízení probíhají ve stanovených lhůtách, poslední revize elektrických spotřebičů naposledy proběhla v roce 1995. Tím byly porušeny předpisy pro bezpečný provoz těchto zařízení.

Do oblasti organizování se promítají dva základní aspekty: ředitel školy je ve funkci druhý školní rok, nestačil ještě systematizovat řídicí práci, dosud je zatěžován spíše operativními úkoly; v řízení přetrvávají rutinní postupy s malým důrazem na přenesení kompetencí, subordinaci a na kvalitu formálních postupů. Také v informačním subsystému jsou nedostatky (nižší vypovídací hodnota několika částí vedené dokumentace, znalost školské legislativy a její uplatnění v práci školy). V organizování byla citelně slabá místa.

Vedení a motivování pracovníků

Veškeré řídicí kompetence si dvoučlenné vedení školy (ředitel a zástupce ředitele) ponechává ve svých rukou. Jediným poradním orgánem je pedagogická rada. Metodické orgány či jakákoli jejich alternativa ustanoveny nejsou, což se v některých případech nepříznivě odráží v kooperaci – např. v nerealizovaných časových a obsahových souvislostech při tvorbě tematických plánů jednotlivých předmětů, v neuskutečněné úpravě učebních textů v souvislosti

se změnami v učebních dokumentech (úpravy a doplňky programu *Základní škola* z roku 1998).

Naopak jsou vytvářeny podmínky pro osobní individuální iniciativu učitelů, podporovány jsou všechny formy dalšího vzdělávání (dálkové studium – doplnění odborné a pedagogické způsobilosti tří učitelek, účast na akcích akreditovaných školících středisek, tvorba metodických materiálů, účast v projektech „*Dokážu to*“, „*Stonožka*“, „*Slunce do škol*“ apod.). Výčet realizovaných i plánovaných vzdělávacích akcí i jejich rozložení předmětové i personální dokládá iniciativní přístupy učitelů a podporu vedení školy. V záznamech z jednání pedagogické rady však nejsou žádné zpětné vazby z jednotlivých akcí dalšího vzdělávání. Po materiálním doplnění v tomto školním roce je organizováno vlastními silami proškolení pedagogů v obsluze počítačové techniky.

Jednou z priorit stanovených ředitelem školy v oblasti personálního managementu je vytvoření kvalitních interpersonálních vztahů. Tento dlouhodobý záměr se postupně daří realizovat. Veškerá řídicí činnost respektuje pravidla tolerance a vstřícného přístupu.

Méně účinný tlak je ředitelstvím školy vyvíjen v praktické realizaci moderních poznatků z dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ty jsou uplatňovány pouze aktivními učiteli. Velmi dobré výsledky v některých oblastech (integrace žáků s VPU, zájmová činnost, využití internetu aj.) jsou v rozporu s převažujícím frontálním přístupem ve většině hodin. Dále se skutečností, že v předmětech fyzika a přírodopis nejsou realizovány laboratorní práce, že poměrně značná část předmětu pěstičství a příprava pokrmů (součásti předmětu praktické činnosti) je vedena s převahou teoretické části. Neutěšený stav školního pozemku a stav některých kabinetních sbírek a vybavení školy dokládají neúčinný tlak vedení školy v tomto směru.

Nezřetelné a v některých případech neúčinné jsou v práci školy zpětné vazby z kontrolní činnosti. Také vyhodnocení ředitelem školy doporučených vzájemných hospitací není sledováno. Ustanovení „patronátů“ nad učiteli bez odborné a pedagogické způsobilosti bylo v některých případech formální.

Pro rozdělování nadtarifních složek mezd byla v době inspekce stanovena kritéria pouze v ústní podobě, ta nebyla s pracovníky školy formálně projednána. Ředitel školy využíval obecně platné *podklady pro hodnocení*, které nebyly zpracovány pro konkrétní podmínky školy. Stanovená výše osobního ohodnocení v kalendářním roce 2001 je poměrně málo diverzifikována.

V oblasti vedení a motivování pracovníků byla celkově pozitiva a negativa téměř v rovnováze.

Kontrolní mechanismy

Plán kontrolní činnosti – ZŠ TGM Dolní Bousov pro školní rok 2001 – 2002 společně s *plánem hospitací* vymezuje rozsah, frekvenci a částečně i odpovědnost pracovníků. Jsou stanoveny priority pro jednotlivá čtvrtletí školního roku. Samotný plán, ale i výsledky a výstupy z kontrolní činnosti ve školním roce 2000/2001 dokládají neúplnost a malou účinnost kontrolních vstupů. Plán nezahrnuje kontrolu školní družiny, práce výchovného poradce, kvality a úplnosti tematických plánů, dozorů o přestávkách a ve školní jídelně. V kontrole plnění učebních osnov, využití didaktické techniky ve výuce a úrovně žakovské dokumentace a písemností hraje roli náhodný prvek. Plány kontrol nebyly projednány pedagogickou radou.

Ve škole proběhla v období činnosti stávajícího ředitele jediná kontrola jiného orgánu – kontrola BOZP, z jejího průběhu škola nemá žádný výstup (uložen u zřizovatele). V několika třídách jsou z bezpečnostního hlediska nebezpečné nechráněné ventily a vyčnívající úchyty

topných těles.

Přímá kontrola výchovně vzdělávacího procesu formou hospitační činnosti se (údajně vzhledem k začátku ředitele školy ve funkci v průběhu školního roku 2000/2001) omezila na jedinou hospitaci ředitele školy. Ve školním roce 2001/2002 již bylo uskutečněno devět hospitací ředitele školy, zástupce tuto činnost neprovádí. Z výše uvedeného důvodu nemohla být provedena analýza zjištění, záznamy z jednání pedagogické rady neobsahují žádné zpětné vazby z této oblasti. Společně provedené hospitace vedení školy a členů inspekčního týmu prokázaly schopnost reflexe vlastní činnosti, schopnost charakterizovat kvality sledované výuky, významným bylo uplatnění poradenské kompetence.

Výsledky vzdělávání nebyly dosud až na výjimku provedeného jednorázového testování žáků devátého ročníku prozatím sledovány pomocí prověrek vedení školy, testů, rozborů a dalších objektivizujících evaluačních nástrojů. Z provedených písemných čtvrtletních prověrek sestavených učiteli jsou řediteli školy předkládány pouze jejich výsledky. Prozatím nebyla vedením školy prováděna analýza klasifikace v jednotlivých předmětech, třídách, jednotlivými učiteli apod.

Ve vedené povinné dokumentaci bylo v průběhu inspekce zaznamenáno velké množství administrativních nedostatků (chybějící zápisy hodin a podpisy učitelů o výuce jednotlivých předmětů v třídních knihách, neúplné a nesprávné záznamy v třídních výkazech a katalogových listech žáků apod.). V žákovských knížkách bylo zjištěno používání klasifikačních stupňů, které neodpovídají školské legislativě.

Kontrolní činnost je v tomto školním roce plánována, plán však nepokrývá celou organizační strukturu školy. Četnost kontrol byla doposud nízká, zpětné vazby málo zřetelné a přijatá opatření málo účinná. Celkově byly kontrolní mechanismy pouze vyhovující.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ze čtyř sledovaných ukazatelů kvality organizačních a systémových podmínek měly plánování a vedení a motivování pracovníků průměrnou úroveň. V organizování a kontrolním systému byla citelně slabá místa.

Podmínky výuky byly pouze vyhovující.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Školní družina (dále jen ŠD)

Základní charakteristika ŠD

Ve dvou odděleních ŠD bylo ke dni inspekce zapsáno celkem 50 žáků prvního až čtvrtého ročníku.

Zřizovatel stanovil obecnou vyhláškou za umístění žáka ve ŠD roční poplatek ve výši 200,- Kč pro dojíždějící a 400,- Kč pro místní žáky. Poplatek vybírá vychovatelka, a to i v době vyhrazené výchovně vzdělávací činnosti, což je v rozporu s *Výkladem MŠMT ČR k zabezpečení úkolů vyplývajících ze zákona č. 190/1993 Sb., čj. 10 849/94-24.*

Organizace a průběh výchovně vzdělávací činnosti ŠD

Ranní provoz ŠD je zabezpečován od 6:45 do 7:45 hodin. Děti se nescházejí v prostorách ŠD,

odcházejí do tříd, které vychovatelka postupně obchází. V zabezpečení ochrany a bezpečnosti jsou v tomto směru rezervy. Odpolední provoz je organizován v jednom oddělení do 15 hodin, v druhém do 15:30. V souladu se zpracovaným rámcovým celoročním plánem činnosti ŠD, který byl schválen ředitelem školy, se střídají rovnoměrně odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti. Dostatečný pobyt venku je zajišťován vycházkami, pobytem na zahradě či školním dvoře. Negativem byla skutečnost, že používaný zahradní nábytek nebyl ani za nepříznivého počasí zabezpečen - uklizen. Informační systém je realizován převážně osobním jednáním s rodiči, případně prostřednictvím třídních učitelek.

Podmínky výchovně vzdělávací činnosti

Ve ŠD pracují celkem dvě vychovatelky, z nich pouze jedna splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pro tuto práci.

Prostorové podmínky pro práci jsou průměrné. ŠD má k dispozici jednu samostatnou místnost v novém pavilonu, druhé oddělení využívá jen prostor kmenové třídy. Také materiální vybavení hračkami, stavebnicemi, pracovním materiálem, sportovními potřebami je velmi dobré v samostatné herně, pouze vyhovující v kmenové třídě. Prostor pro relaxaci v kmenové třídě je omezený.

Systémové a organizační podmínky

Řídící kompetence vůči ŠD si ponechal ředitel školy. Nejmenoval vedoucí vychovatelku. Ústní dohodou převzala určitou odpovědnost kvalifikovaná vychovatelka (organizace, plány...).

Povinná dokumentace ŠD je vedena v požadovaném rozsahu, přehledy výchovně vzdělávací činnosti mají dobrou kvalitu. Ředitel školy schválil *Vnitřní řád ŠD* (1. listopadu 2001) i celoroční plán práce.

Hodnocení organizace, průběhu a podmínek výchovně vzdělávací činnosti ŠD

Celkově je úroveň práce školní družiny průměrná.

Minimální preventivní program

Jeho realizace je na škole zajištěna rozpracováním pokynu MŠMT ČR k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních a na něj navazujícího minimálního preventivního programu pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“ pro podmínky školy. Předložený program vymezuje zodpovědnost určených pracovníků - ředitele školy, výchovného poradce, školního metodika prevence, třídních učitelů a vyučujících předmětů přírodopis, občanská a rodinná výchova. Zahrnuje zásady zdravého životního stylu a způsoby jejich aplikace ve škole. Součástí jsou i informace o postupu školy v případě výskytu zneužívání návykových látek. Jeho nedostatkem je chybějící aktualizace dle *Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. Přestože tento pokyn nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2001, k termínu inspekce se s ním ředitel školy ani ostatní pracovníci školy neseznámili. Následkem tohoto opomenutí je nezabezpečení a nešetření některých důležitých činností jako např. zajištění pravidelného vyhodnocování Minimálního preventivního programu, zakomponování v řádu školy potírání projevů rasismu a sankcí vyplývajících z porušení zákazu nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy či zavádění etické a právní výchovy do výuky jednotlivých předmětů.

Minimální preventivní program je zpracován na velmi dobré úrovni, jsou jím vymezeny kompetence pracovníků školy. Dílčími nedostatky jsou chybějící aktualizace a konkrétní uplatnění v jednotlivých předmětech.

Vyhodnocení rodičovského dotazníku

(ze sta rozdaných dotazníků bylo žáky odevzdáno 53 vyplněných)

legenda: stupeň hodnocení 1 - zcela spokojen/a 4 - spíše nespokojen/a
 2 - spíše spokojen/a 5 – nespokojen/a
 3 - ani spokojen/a, ani nespokojen/a 6 - nemohu posoudit

Otázka/četnost stupněm hodnocení	1	2	3	4	5	6
nabídka volitelných předmětů	26	13	5	3	1	5
nabídka nepovinných předmětů	14	17	6	2	2	12
nabídka zájmových kroužků	25	13	4	4	2	5
prostorová vybavenost školy	21	24	5	0	0	3
vybavenost učebnicemi a uč.texty	18	17	8	7	1	2
vybavenost učebními pomůckami	17	12	13	5	2	4
prostor pro rozvoj dítěte	18	20	9	3	1	2
informovanost o školních výsledcích dítěte	31	16	4	2	0	0

Ve volné části dotazníku rodiče nejčastěji vyjadřovali spokojenost v oblastech:

- se zájmovou činností ve škole 12 rodičů
- s dobrým vztahem učitel – žák (respektování osobnosti, vstřícný přístup) 4
- s úrovní přístupu žáků k internetu 3

Připomínky a nespokojenost nejčastěji vyjadřovali rodiče v okruzích:

- s problematickým vztahem učitel – žák (zesměšňování, nadávky...) 7 rodičů
- s kvalitou výuky anglického jazyka 6
- s kvalitou stravování 5
- s výukou učitelů bez kvalifikace 4
- s omezeným přístupem žáků prvního stupně k počítačům - internetu 3

Šest rodičů vzneslo požadavek na možnost „doučování“. Ostatní připomínky byly málo četné a jednotlivé.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Povinná dokumentace školy (*Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních a školských zařízení čj. 175/00* ze dne 1. září 2000, aktuální třídní knihy, třídní výkazy a katalogové listy, dokumentace ze zápisu do prvních tříd pro školní rok 2001/2002, rozhodnutí ředitele školy o odkladu školní docházky a o dodatečném odkladu pro školní roky 2000/2001 a 2001/2002, *Řád základní školy T. G. Masaryka Dolní Bousov* ze dne 1. listopadu 2001, rozvrh hodin, záznamy z pedagogických rad za období září 2000 až listopad 2001, protokoly z opravných zkoušek ve školním roce 2000/2001, individuální vzdělávací plány integrovaných žáků se závěry a doporučeními odborných orgánů, kniha úrazů),
- podkladová inspekční dokumentace,
- organizační a plánovací materiály ředitele školy (*Koncepce rozvoje Základní školy Dolní Bousov* - bez data a čj., *Koncepční záměry rozvoje školy* - bez data a čj., *Základní škola T. G. M. Dolní Bousov - Provozní řád* - ze dne 1. října 2001, *Plán kontrolní činnosti* -

ZŠ TGM Dolní Bousov - školní rok 2001 - 2002, Základní škola T. G. M. Dolní Bousov - Plán hospitací v roce 2001/2002, Přehled zájmových útvarů ve školním roce 2001/2002 - aktivity zajišťované školou, žádost o výjimku v délce přestávek a vyučovacích hodin čj. 264/2001 ze dne 15. září 2001, příloha žádosti - časový rozvrh vyučovacích hodin a přestávek bez data a čj., dopis MŠMT ČR čj. 26 548/2001-22 ze dne 9. října 2001, vnitřní řády odborných pracoven a specializovaných pracovišť, tematické plány sledovaných předmětů, dokumentace ŠD - vnitřní organizační řád, celoroční plán práce, zápisové lístky, přehledy výchovně vzdělávací činnosti, přehledy DVPP ze školního roku 2000/2001 a plán DVPP pro školní rok 2001/2002, přehled volitelných předmětů, rozvržení praktických činností, Výkaz o základní škole podle stavu k 30. září 2001, formulář ředitele školy podklady pro hodnocení, seznamy integrovaných žáků - školní rok 2001/2002, výsledky testování devátých tříd programem KALIBRO za poslední dva roky),

- výběr žákovské dokumentace (žákovské knížky, sešity apod.),
- Výroční zpráva školy - Školní rok 2000 - 2001,
- inspekční zpráva čj. O-03-04/9697-Kv28,
- hospitační záznamy členů inspekčního týmu.

ZÁVĚR

Průběh vzdělávání

Kvalita vzdělávání byla sledována prostřednictvím uskutečněných 65 hospitací členů inspekčního týmu.

Výuka českého jazyka a hudební výchovy byla velmi dobrá.

Kvalita výuky bloku humanitních předmětů (dějepis, vlastivěda, občanská výchova, seminář společenských věd), matematiky s prvoukou, cizích jazyků, fyziky, skupiny přírodovědných předmětů (přírodopis, přírodověda, chemie), a bloku praktických činností a výtvarné výchovy byla průměrná.

Převažující organizační formou výuky byl frontální přístup, pouze v části výuky se projevují moderní edukační prvky (aktivní učení, činnostní charakter, kooperativní metody, diferencovaná výuka, projektivní metody apod.). Rezervy spočívaly také v efektivním uplatnění didaktické techniky.

Celkově byl průběh vzdělávání průměrný.

Podmínky vzdělávání

Úroveň organizačních a systémových podmínek byla ovlivněna skutečností, že ředitel školy je ve funkci teprve druhý školní rok. Dosud provedl analýzu materiálních a personálních podmínek, dílčím způsobem již ve spolupráci se zřizovatelem tyto oblasti pozitivně nasměroval. Systematickou analýzu edukačních procesů a výsledků prozatím neprovedl. Plánování bylo průměrné. V organizační oblasti zjistila inspekce slabá místa (stanovení kompetencí, systém vedení dokumentace a její úroveň, vnitřní informační systém). Organizování bylo pouze vyhovující. Vedení a motivování pracovníků bylo průměrné. Nedostatky měla i kontrolní činnost vedení školy (v nízké četnosti kontrol, v nízkých požadavcích na analytickou činnost, nízké využívání evaluačních nástrojů, v účinnosti zpětných vazeb).

Podmínky byly celkově pouze vyhovující.

Z důvodu změny ředitele školy a charakteru poslední provedené inspekce ve škole (dne 27. května 1997) nelze porovnat vývoj školy reliabilním způsobem.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři:	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Karel Kumstýř
Členové týmu	Mgr. Eva Grušová
	Mgr. Jiřina Veselá
	Ing. Jaroslav Kindl
	Mgr. František Kvasnička

V Kolíně dne 2001-12-17

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 19. prosince 2001

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Mgr. Miloslav Ječný - ředitel školy

.....
podpis

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Dle § 19 odst. 7 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.

Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
KÚ odbor školství, mládeže a sportu Zborovská 11 Praha 5	2002-01-04	031-07/02-2163
Zřizovatel Město Dolní Bousov	2002-01-04	031-08/02-2163

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	nebyly podány